

לשדה עצמהו שם עשבים גבוהים. שלא כמו בכריחה מלובאן לא רדפו הפורעים אחרי הבורחים ולא ירו בהם. לאחר כמה שעות השתרר שקט, וכשהסתכלו הבורחים לבוץ העיר ראו שבתיה עולים באש. כמה יהודים נהרגו בפרעית והעיר היתה עזובה מאדם. תושבי העיר חששו להשאיר בה, והגר"ד החליט שהתושבים ילכו למצוא מקלט בסלוצק. סלוצק היתה עיר גדולה יחסית, והיה בה צבא רוסי שהגן עליה. כל אחד מתושבי סטראבין הבורחים מצא מקום לגור בו, והגר"ד ורבנו שהיו בביתו של הגר"ז. כך הכיר הגר"ז את רבנו שוב מקרוב. לאחר שהיה תלמידו בימי נעוריו. הבורחים שהיו בסלוצק עד תשעה באב. בתשעה באב חזרו הנמלטים לסטראבין. מאז הפוגרים של ל"ג בעומר היה רבנו מקפיד על ניהונו אבילות כל ימי הספירה, ולא היה מפסיקם כל"ג בעומר.

כיוון ששהותו מחוץ ללובאן נמשכה זמן ארוך יותר מאשר כהונתו בה, ראה את מינויו לרבנות לובאן כבטל. לאחר ראש השנה באה משלחת של חשובי לובאן אליו לסטראבין לבקשו לשוב ולשאת בעול הרבנות בעיירה. רבנו חזר ללובאן שם כיהן ברבנות עד תרצ"ו. מ"ז שנים אלה מתרפ"ב עד תרצ"ו היו בעיניו שנות שימושו ברבנות של ממש.

"הרב רבנים נבונים ממה שהדשתי נשכחו ממני באכדת כתבי ילדותי בעשרה בטבת שנת תרפ"ב" (הקדמות מן לדבריו משה ב"ק ח"א)

בשנת תרפ"ב הונהגה ברוסיה התכנית הכלכלית החדשה שהיתה בתוקף עד שנת תרפ"ח. בשנים הללו הוקל מעט העול הקומוניסטי, וניתן היה לפתוח עסקים קטנים. ליהודים היתה זו תקופת רווחה יחסית.

ניסו של רבנו הגאון רבי שאל יאפין עבר מרבנות ראסין לכהן בקהילת הסלאוויטש במקומו של הגאון רבי משה הלוי סלאוויצקי זצ"ל (מאוחר יותר נתמנה להיות רב בקהילת סלאוויטש ולאחר מכן נסע מרוסיה לריגה, שם נתפס על ידי הנאצים ונרצח, ח"ד). בחורף תרפ"ב שלח להציע שידוך עבור רבנו, ובקשו להניע להסלאוויטש. רבנו נסע לדרכו בעשרה בטבת תרפ"ב בעגלה פתוחה גדולה בעלת דפנות גבוהות, שיתכן שנוצרה להובלת חציר, והיתה אז כלי תחבורה מקיבל במדינה שהיתה מופרט בסטנולוגיה, בתעשייה ובתחבורה. העגלה לעגלה היה מעביר קודם כל את חפציו שהיו נורקים אל תוך העגלה, ואז היה מטפס ועובר את דופן העגלה בעזרת אלה שכבר ישבו בה, ונכנס לתוכה. כך עשה גם רבנו, העביר את מזוודתו, שהכילה את בגדיו ואת הכתבים שסייר להפדר מהם, אל תוך העגלה ואחר כך הושיט את ידיו אל היושבים בעגלה שהעלוהו אל תוכה. כשנכנס רבנו אל העגלה לא ראה את המזוודת בתוך הצפיפות ששררה שם, והניח שימצא אותה כאשר ירדו כולם מן העגלה. אבל כאשר הגיעו להסלאוויטש התברר שמאן דהו חמד את המזוודת העיר היקרה שרבנו קנה כדי להחזיק בה את כתביו, ונגנבה. רבנו חשב שהגנב השליך את הכתבים לאחר שראה שאין להם ערך, וקיווה שהם הגיעו לידי מישהו ששמר אותם – אולי באיוו ספריה או מזוואן.

רבנו נהג לרמוז בכתביו שאבדו גם על מצבו הרוחני בעת כתיבתם. אם בשעת הכתיבה היתה רוחו מיכה עליו, היה רושם בתחתית העמוד "סכר". אם הרגיש שלא כשורה היה רושם שם "שרף".

אבדן הכתבים נתפס אצל רבנו כפורענות קשה, השידוך בהסלאוויטש לא יצא אל הפועל, והוא שב ללובאן כאבל ממש. לאחר אובדן הכתבים פנה רבנו לאנשים שאליהם כתב תשובות, ולתלמידים שרשמו את שיעוריו, כדי לנסות ולכתוב מחדש את חידושי התורה שאבדו לו. כמו כן ניסה לכתוב כמה מן החידושים שוב מן הזכרון. הצלחתו לא היתה מלאה, ורק חלק מן החידושים שביותר משלוש מאות הדפים שאבדו חזר ונכתב.

רבנו סיפר שחשם פורענויות ארעו אותו בימי שבת בלובאן וכולן קרו בעשרה בטבת או כסמוך לו, ולכן היה מחמיר מאד בתענית היום הזה עד סוף ימיו. הראשונה היתה אבדן הכתבים בתרפ"ב. באותה נסיעה, כאשר עלה אל העגלה הוא נפל לאחוריו ונחבט קשה בראשו, מה שנחשב אצלו לסכנה אף שלא נזרק מכך. השלישית היתה מחלת המיפוס שהלה בה בתרפ"ד. הרביעית – ההרמט ביתו בלובאן על ידי השלטונות בשנת תר"ץ, אז נתנו לו רשות לגור בדירה קטנה בבניין בית הכנסת – שהוחרס כמוצאי זאת חנוכה תרצ"ב, לאחר מכן עברה המשפחה לחדר קטן בבית הכנסת השני שבעיירה. החמישית היתה ההרמט בית הכנסת